

النصوص القانونية؛ الوثائق والشهادات، ترجمة وتعريبا

متون حقوقى عربى - فارسى و فارسى - عربى - اسناد و گواهى ها

صلاح الدين عبدى

احمد رضوانى مفرد

عبدی، صلاح الدین، ۱۳۵۷-	PJ
النصوص القانونية، الوثائق و الشهادات، ترجمة و تعريفاً، تأليف: صلاح الدين عبدی، احمد رضواني مفرد	۶۱۷۰
همدان: مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا ۱۳۹۷.	ع/ع ۱۳۹۷
کتابنامه	
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۸-۲۶۳-۸	
موضوع: قراردادها- ایران- فرم ها Contracts- Iran - Forms	
موضوع: فارسی- ترجمه به عربی- راهنمای آموزشی Persian language	
- Translating into Arabic- Study and teaching	
موضوع: متون حقوقی- ترجمه - راهنمای آموزشی	
Legal literature- Translating- Study and teaching	
رده بنیادی: ۴۹۲/۷۸۰۲	
رده کتب حقوقی ملی: ۵۲۷۳۰۵۵	

عنوان:	النصوص القانونية: الوثائق و الشهادات
مؤلف:	دکتر صلاح الدین عبدی و دکتر احمد رضواني مفرد
ناشر:	مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا
مدیر مرکز نشر:	محمد جواد یدالهی
چاپخانه:	روشن
صفحه و قطع:	۴۴۹- وزیري
نوبت چاپ:	اول
تیراژ:	۱۰۰۰
قیمت:	۲۷۰۰۰۰ ریال
تاریخ انتشار:	۱۳۹۷
شماره کتاب:	الف/۴۳۴
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۱۲۸-۲۶۳-۸

کلیه حقوق برای مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا محفوظ است

مراکز فروش در همدان: ۱. دانشگاه بوعلی سینا، مرکز نشر دانشگاه تلفکس: ۸۲۹۱۲۷۶-۸۱۱.

۲. خیابان شهید حسین فهمیده، روبروی پارک مردم، فروشگاه مرکز نشر دانشگاه

۳. خیابان مهدیه روبروی خانه معلم- انتشارات دانشجو

نمایندگی فروش در تهران: ۱. موسسه کتابیران، میدان انقلاب، خیابان لبافی نژاد غربی (بعد از چهار راه کارگر جنوبی)،

بعد از فروشگاه شیلات، پلاک ۲۳۷ تلفن: ۶۶۴۲۳۴۱۶-۶۶۹۲۶۶۸۷

۲. نوپردازان، میدان انقلاب، خیابان لبافی نژاد، بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت، پلاک ۲۰۶ تلفن: ۶۶۴۹۴۴۰۹-۶۶۴۱۱۱۷۳

به نام بزرگ ایزد داد بخش که ما را ز هردانش او داد بخش «نظامی»

الحمد کل الحمد لله الذی بکلامه اطمئن قلبنا وبرحمته استقامت حیاتنا.

متون حقوقی و آشنا شدن با شکل و صورت این متون از نیازهای همه اقشار جامعه محسوب می‌شود. حقوق مجموعه‌ای از قوانین است که برای تنظیم روابط اجتماعی یا مؤسسات دولتی ایجاد شده است. روابط اجتماعی محدود به روابط فردی نیستند، این روابط می‌تواند بین مردم و دولت، مردم و مردم، مردم و مؤسسات باشد.

در روابط حقوقی افراد، یکدیگر بسیار مهم است، که موارد به صورت مکتوب و یا در نظر گرفتن جمیع موارد تنظیم و تألیف اجرائی داشته و در آینده مشکلی برای طرفین به وجود نیاورد، بنابراین نمی‌توان به سادگی یکدیگر توافق نمود، توافقات را مکتوب کرد، و براساس گفته امام علی (ع) «قیدوا العلم بالکتابه» و انتظار داشت که هنگام ایجاد اختلاف، متون تنظیم شده حلال مشکلاتمان باشد بنابراین ضروری است که متون حقوقی توسط یک متخصص نگارش یابد و یا ترجمه شود.

ترجمه متون حقوقی، مشکلات مربوط به خودش را دارد. در ابتدا، بایستی توجه داشت که در این نوع ترجمه، هم باید به ظرافت‌های ترجمه‌های ادبی دقت نمود، هم بایستی اصطلاحات فنی ترجمه‌های علمی را مد نظر قرار داد. از یک سو، درک عمیق متن مبدأ اهمیت بالایی دارد و از سوی دیگر، بایستی با اصلاحات فنی یا ترمینولوژی درون‌گونه‌ای مربوط به ترجمه این نوع متون نیز آشنا باشیم. بایستی دقت کنیم که بواسطه تغییر بدون فکر عبارت یا سازماندهی مجدد ساختار جمله، معنای متن مبدأ، تغییری نکند. به همین دلیل، ترجمه متون حقوقی، هم به ذوق ادبی و هم به دقت ترجمه متون تخصصی علمی نیاز دارد.

مسئله مهم در این رابطه آشنایی و علم نسبت به ترمینولوژی است، و این امر یکی از موضوعاتی است که مترجمین، توجه و حساسیت ویژه باید بدان داشته باشند. اصطلاحات موجود در متون حقوقی، پدیده رایجی به شمار می‌رود و در ترجمه‌ها نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. در اینجا، شیوه بیان ادبی ترجمه، اهمیت بالایی دارد، زیرا محتوای متن اصلی بایستی بصورت کامل و جامع، از

طریق متن زبان دریافت کننده، بازنمایی گردد. پایه و اساس ترجمه متون حقوقی را نیز متن مبدأ تشکیل می‌دهد. مترجمین نمی‌توانند هر تفسیری را به دلخواه صورت بدهند و هر نظر یا توضیحی را که بخواهند به ترجمه اضافه نمایند.

در ترجمه متون حقوقی باید متون را منسجم و هماهنگ با متن مبدأ در نظر گرفت و پیام و هدفمندی متن مبدأ را براساس فرهنگ مقصد ترجمه کرد؛ هرچند متون حقوقی در ایران بیشتر اصطلاحات آن عربی است و در این رابطه دانشجو و یا مترجم مشکل چندانی در ظاهر ندارد، ولی از آنجایی که مترجم ادبیات عربی با مفهوم متون حقوقی آشنایی ندارد، بنابراین درک این متون برای وی سخت و دشوار می‌نماید و نمی‌تواند ترجمه‌ای روان، مفهومی و در عین حال وفادار به متن مبدأ را انجام دهد. چرا که تنها علم و احاطه اندک به دستور و کلمات نمی‌تواند الزاماً به معنای ترجمه و درک متن باشد و باید مترجم در این نوع متون علاوه بر شناخت اصطلاحات حقوقی درک نسبی از حقوق و متون حقوقی داشته‌اند تا بتواند بین انتقال کامل معنا و تولید متنی قابل فهم برای خواننده تعادل برقرار کند.

در ترجمه متون حقوقی، شکل پیام مهم است. برگزیده خود پیام ممکن است شکایت از شخصی باشد که از دست او تظلم برآوردن، بنابراین چگونگی و شکل رساندن پیام برای رسیدن به هدف یعنی تظلم برآوردن بسیار مهم است؛ بدین معنی که ترجمه متون حقوقی، مترجم نگران درک نشدن مطلب از سوی خواننده نیست، بلکه رساند صورت پیام در اینجا حایز اهمیت است، بنابراین اگر بتوان گفت صحیح‌ترین نوع ترجمه در متون حقوقی نام نوع از ترجمه است به احتمال قوی می‌توان انگشت اشاره را به ترجمه صوری یوچین نایدا^۱ گرفت که کمتر تعدیل زبانی صورت می‌گیرد و همچنانکه آمده در این نوع ترجمه باید اسم به اسم و صفت به صفت، فعل به فعل ترجمه کرد و نباید دو جمله را یکی کرد؛ وفاداری به صورت کلام در این ترجمه از اصل وفاداری آن محسوب می‌شود هرچند که زبانها اجازه نمی‌دهند هیچ ترجمه‌ای به معنای مطلق صحیحی نباشد. در این نوع ترجمه شکل، هدف است نه وسیله و به عبارتی دیگر اگر شکل به صورت صحیح منتقل شود خود پیام به دست خواهد آمد. (صلح جو، ۱۳۹۴: ۶۳-۶۵)

در مسئله تعریب این متون یا هر متن دیگر از فارسی به عربی از آنجایی که مسئله زبان فرادست و فرودست یعنی زبان برتر برای مخاطب فارس زبان مطرح نیست و حداکثر چیزی که باشد زبان

^۱ - Eugene Nida

عربی در سطح زبان فارسی یا شاید کمتر از زبان فارسی است، بنابراین مترجم در تعریب آن از فارسی به عربی چون زبان خود را برتر می‌بیند خیلی تغییر نمی‌دهد تا با ساختار و ساختمان زبان عربی جور درآید، بلکه برعکس مترجم هرگز زبان مبدأ (فارسی) را در جهت تطبیق یافتن با زبان مقصد (عربی) تغییر نمی‌دهد و برعکس سعی می‌کند تا خود زبان عربی را با قالب فارسی مطابقت دهد و سعی می‌نماید زبان فارسی الگوهای زبانی - کلامی خود را بر زبان عربی تحمیل نماید.

مترجمان رشته عربی به دلیل اینکه - متأسفانه - رشته کارشناسی مترجمی نداریم تنها دانش عمومی و اولیه - اگر نگوییم اندک - از ترجمه دارند و در زمینه ترجمه متون دیگر هم چندان توانمند نیستند چه برسد اینک بخواهند متنی را که هیچگونه شناختی از آن ندارند - و درعین حال بسیار برای زندگی روزمره آنها مفید و ضروری است - ترجمه کنند یا چه مشکلاتی دست به گریبان خواهند بود، بنابراین برای پوشش این امر و از بین بردن این دغدغه واز آنجایی که سر فصلهای جدید رشته مترجمی، سر فصلی است که در ترجمه متون حقوقی اسناد و گواهی‌ها را ارائه داده بود، بنابراین نگارندگان به تکاپو افتادند تا کتبی را تالیف نمایند که این دغدغه دانشجویان و اساتید را مرتفع سازد و سؤال اصلی در رابطه با تهیه این کتاب، نیز همین امور بود یعنی نبود کتاب و الگویی از متون حقوقی و عدم آشنایی دانشجویان با اصطلاحات و عبارتهای حقوقی و بجای ارائه متون حقوقی از این کتاب و آن کتاب عربی خود دست به تالیف کتاب بزنند؛ چرا که در زمینه فارسی متأسفانه کتابی پیش رو نبود تا آنها را بی نیاز کند و الگویی نیز در دست مؤلفان نبود که براساس آن بتوانند دست به کار شوند، بنابراین خود متون مختلف حقوقی را از اسناد مختلف مالی، شرکتهای و ادارها و تفاهم نامه‌ها و گواهی‌های تحصیلی، آموزشی و ولادت و فوت و ... تهیه و ترجمه کردند تا علاوه بر آشنایی دانشجویان با فرمت و شکل این اسناد و گواهی‌ها همزمان هم بخوبی و ترجمه متون حقوقی را یاد بگیرند و علاوه بر این اصطلاحات و به عبارتی دیگر ترمینولوژی متون را در دو قسمت کتاب یعنی کلمات و عبارتهای فارسی به عربی و بالعکس ارائه دادیم تا طیف خوانندگان آن محدود به دانشجویان ادبیات عربی در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد نشود، بلکه دانشجویان رشته الهیات و زبان و ادبیات فارسی و تمام عزیزانی که تمایل به شرکت در امتحان مترجم دادگستری دارند و دانشجویانی که برای تقویت متون غیر ادبی مشتاقند، بتوانند از آن استفاده نمایند.

در پایان از آقای دکتر گنجیان و آقای کلانتر که بعضی از متون حقوقی را در اختیار ما گذاشتند کمال تشکر را داریم و همچنین باید خاطر نشان کنیم که این کاری بوده که توانسته‌ایم و نه آنچه که خواسته‌ایم و ان شاء الله با کمک دوستان عزیز و نقدهای سازنده و پیشنهاداتشان به خواسته‌هایمان

نزدیک شویم و برای حسن ختام از آنجایی که الگو و نمونه‌ای نداشتیم، کلام از یکی از اندیشمندان و ادبای عرب را در این رابطه به اسم مصطفی لطفی منقلوطی (۱۸۷۶-۱۹۲۴) تکرار می‌کنیم که گفته- اند: « هذا جهد مستطاعي فاذا وجدوا أحسن منه فليعلموه مشكورا».

ضرورت و اهمیت

نیاز طبیعی بشر برای تعامل با یکدیگر و مراودهٔ زبانی و اندیشه‌ای از طریق ترجمه است و ترجمه دانش بشری از اهمیت بیشتری برخوردار است و مخصوصا در زمینه متونی که دانشجویان ادبیات عربی تا به حال، با آن سروکار نداشتند و با وجود این در زندگی روزمره بسیار برای آنها مفید است و از ضروریات آن کتاب است و از طرف دیگر می‌توان به نوعی به صورت تطبیقی متون حقوقی فارسی و عربی را باهم مقایسه کرد تا انتقال اندیشه بین این دو زبان در این زمینه نیز صورت گیرد، ولی ضرورت اصلی نگارش این کتاب آشنایی دانشجویان با متون حقوقی و اصطلاحات و عبارتهای آن است.

اهداف کتاب

- آشنایی دانشجویان با صورت و شکل متون حقوقی و همچنین محتوای این متون.
- شناسایی اصطلاحات و ترمینولوژی متون - حقوقی.
- شرح عبارات و ترمینولوژی اسناد و گواهی با ارائه متون متنوع از دو زبان فارسی و عربی.
- توانمند سازی دانشجویان در برگردان اسناد و گواهی از عربی به فارسی و بالعکس با ارائه متون متنوع در این رابطه.

الوثائق (اسناد)

- عقد زواج و طلاق و إذن للسفر و تفويض الطلاق و توكيله ٣
- اعتراض به حكم دادگاه و اعتراض مدين على قيام الغير بوفاء دينه ٢٥
- عقد عاربه ملكي ٤٢
- عقد حساب ٤٥
- عقد إنشاء ٥٧
- عقد سمرة وساطة ٦٣
- عقد استبدال دخل دائم وانأ ٦٨
- عقد رهن عقار ٧٣
- عقد استثمار متجر ٨٣
- كركوك على استعداد لتوطيد علاقتها و عقود ٨٩
- عقد بيع دار مسجلة بالسجل العقاري جاهزة للسكن و عقد بيع شقة سكنية مخصصة ١٢٣
- عقد صلح في دعوى مدنية ١٣٤
- عقد أتعاب محام و عزل محام من وكالة و سند توكيل ١٤٠
- عقد بيع مؤلف لناشر ١٥١
- عقد بيع سيارة و عقد مقايضة عقار بسيارة ١٥٦
- عقد عمل خدمة منزلية ١٦٩
- عقد زيادة أجور مأجور و عقد إيجار دار سكن مفروشة ١٧٧
- صلك افراز عقار و عقد كفالة وتضامن ذيل عقد ١٨٥
- عقد إنقاص قيمة مبيع ظهرت فيه عيوب و إنذار من بائع لمشتري باستلام المبيع ١٩٤
- عقد مقاوله لتنظيم حديقة و مخالسته ١٩٩

عقد هبة أموال	٢٠٦
عقد ودیعة و انذار بردها	٢٠٩
وصیة برصد أجرة عقار و انواعها	٢١٦
عقد وكالة بالعمولة لشراء بضاعة و انواع الوكالة	٢٢٦

الشهادات (گواهی)

حكم كارگزینی هیئت علمی	٢٦١
گواهی عدم سوء پیشینه	٢٦٤
گواهی ازدواج و طلاق	٢٧٠
کارنامه تحصیلی و فارغ التحصیلی و گواهی های تحصیلی و صورتحلیسه دفاع و غیره	٢٧٩
گواهی تولد و وفات و گذرنامه	٢٩٣
پروانه کسب	٣٠٠
مختلف الشهور ومعادها بالعربیة و الفارسیة	٣٠٥
ممارسات للترجمة والتعريب	٣٠٦

مسترد للمفقدات و انتعاب

کلمات عربی - فارسی	٣٢٥
کلمات فارسی - عربی	٣٦٩
المصادر و المأخذ	٤٠٦